

SENDAR GREINAR

Róum stelpur!

LEGGJUMST allar á eitt, hvar sem við störfum, stöndum á rétti okkar og áttum okkur á hvers vegna karlarnir við hlíðina á okkur hafa hæri laun og meiri völd en við.

Ég var hress í bragið þegar ég gekk út úr Odda í Háskóla Íslands sunnudaginn 22. október. Að baki var önnur ráðstefnan um íslenskar kvennarannsóknir, sem óhugasamir þáttakendur líktu við stanslausa tveggja sólarhringa veislu.

Áratugur kvennafræða

Tu á eru líðin frá fyrri ráðstefnum. Þá voru kvennarannsóknir á byrjunartígi, en nái er óhætt að fullyrða að þær hafi þróast og dafnað baði að magni og gæðum. Æ fleiri konur stunda kvennarannsóknir í mismunandi fræðigreinum. Með því leggja þær kvennaráttunni lið, þar sem þekkingar að stöðum okkar og formædranna er mikilvæg forsenda úrbóta. Ráðstefnan var skipulögð af Rannsóknastofu í kvennarfræðum. Á dagskránni voru baði fræðilegar rannsóknir og yfirlit yfir stöðuna í kvennaráttunni og í jafnréttismálum. Þá var sértaklega fjallað um kvennaráðstefnur Sameinuðu þjóðanna í Kína, með þátttökum forseta Íslands og kvenna sem söttu baði opinbera ráðstefnu og ráðstefnu frjálsra félagsamtaka.

Já, það var sannkölluð veisla að sitja í trofumfullum sölum og reða stöðu kvenna frá hinum ýmsu hlíðum, all frá þjóðveldisöld til framtíðar. Erindin fjölluðu m.a. um rannsóknir á örðraðum kvenna í Laxdælu, stórum konum í trúlla-sögum, óléttu í bókmennum, sjálfsmýnd kvenna í sveitasamfélagi 19. aldar, um örðraðum í munningsargreinum, fyllaðar konur, margbreytileika kvenna í íslenskum sjávarplássum, foreldrahálfverkið og börn, kynferði og stjórnun menntamála, kvennakirkjuna, mæðrahryggju, gagnrýni og aðferðir í kvennafræðum, raudsokkareyfinguna, kvenréttindafélagið, hungur sálar og líkama, kvennar-guðfræði, áfengismæðerf kvenna, umönnun í heimahúsum, frónum sem feminista örðraðum, ungar konur í atvinnulífinu, ambáttir, sjálfsbjargarvileitni í íslenskum verkavenna, jafnlaunabaráttu og starfsmat, kvennaathvarfið, kynferðilegilegt ofbeldi, mæður og syni í sögu Guðrúnar frá Lundi, ríksfeminisma og femókrata, samkennslu kynjanna í handmennt, framburð og kynferði, ekkjur á Íslandi, karla gegn ofbeldi, skáldkonuna Guðnýj Jónsdóttur frá Klömurum og fræðikonuna Björgu C. Þorláksson.

Pegar ég gekk út hugleiddi ég orð frá Vigdísar Finnubogadóttur: „Róð stelpur, nú er lag“ því þau voru sannarlega í takt við það andrumsloft sem þarna skapadist.

Bessar rannsóknir eiga erindi inn í námskeið háskóla og í kennslubækurnar á örðrum skólastígum.

Pess vegna ei mikilvægt að efti verði til kennslu í kvennarfræðum við Háskóla Íslands eins og háskólarð, heimspekiðeild og flægvisindadeild hafa samþykkt ef tilskilið fjármagn fæst. Einnig er mikilvægt að ungum visindakonum og ungu klæðum yfirlit efti verði gert kleift að stunda rannsóknir í námi og að lokinni nargra ára þjálfun. Margar konur eru þegar komnar með menntunina og færnina og sívaxandi skilning

Guðný
Guðbjörnsdóttir

á hvers vegna völd kvenna og áhrif eru ekki meiri en þau eru. Þáttaka kvenna er forsenda lýðræðis. Það á jafnt við um þekkingarskópun sem önnur svíð mannlífsins. Því verður Háskólinn að svara jafnréttiskallinu eins og aðrar stofnanir samfélagsins.

Kvennafrídagurinn tuttuðu ára

Nú eru tveir áratugir frá því að íslenskar konur komust

í heimspressuna og þjóðfélagit lamaðist við það að konur tóku sér fri frá störfum heima og heiman. Sú vakinning sem kristalláðist meðal kvenna þann 24. október 1975 gerði ekki aðeins kjór frá Vigdísar Finnubogadóttur til forseta mólguguðið árið 1980 heldur einnig tilurð Kvennalistans 1983 og kjór Ingibjargar Sólrunar Gisladóttur borgarstjóra árið 1994.

Að þessu merku afmælisári hefur verið staðfest betur en nokkrum sínum fyrir eðli og umfang launamála kynjanna. Konur fá 50-70% að tekjum karla og munurinn er mestur hjá háskólamennituðu fólk, þar sem „sporslurnar“ alræmdu eru hlutfallslega mestar. Kynferðið eitt og sér skýrir um 16% af launum. Að öðru leyti má skýra tekjumun kynjanna með aðstöðumun sem oft er kynbundinn. Minnumst þess að launajafnrétti kynjanna var ein megin krafra kvennafrídagins. Á þessu ári höfum við einnig gengið til þingkosningar án þess að konum fólgðaði í Alþingi, í fyrsta skipti síðan 1983. Konur eru aðeins teipur fórbundungur alþingismanna og virðast almennit eiga erfitt uppdráttar í íslenskum stjórnámlum. Í gömlu stjórnámlaflokkunum fjórum eru konur um og innan við 20% þingmannna. Kvennalistinn tapaði nái umtalsverðu fylgi og Þjóðvaki, með konu sem formann og þjárr pingkonur, hefur lítið lífssmark í skoðanakönnum. Og enn einu sinni er aðeins ein kvennáðherra í ríkisstjórninni.

Póð að vissulega hafi margt áunnist í kvennaráttunni á þessum tuttuðu árum, sýna staðreynir að af hægt miðar. Pó konur séu meira menntaðar en nokkrum sínum fyrir og æ fleiri viðurkenni að þátttaka heirra sé forsenda lýðræðis, þá viðhelst kynjamunurinn í launum og pólitískum völdum. Að hvæða leyti er þá lag í kvennaráttunni núna? Hvad getur hver en okkar gert og við konur og jafnréttissinnar sem heild? Svörin liggja ekki öll í augum uppi, enda pólitíkin með flóknari tilkum. Eitt svárið er þó tvímaðalauft það að við leggjumst allar á eitt, hvar sem við störfum, stöndum á rétti okkar og áttum okkur á hvers vegna karlarnir við hlíðina á okkur hafa hæri laun og meiri völd en við. Stöndum saman um leið og við berum virðingu fyrir margbreytileika mannlífsins.

Sameinuðu þjóðirnar fimmstuðu ára og kvennaráðstefnan í Kína

ákvæðanatöku er, að mati Guðnýjar Guðbjörnsdóttur, forsenda lýðræðis.

Vægi þróunarsamvinnu á vegum SP án þess að geta um áform ríkistjórnarinnar um að skera enn nöður okkar smáarlega framlag til þróunarstarfa, eins og reyndar til annarra velferðarmála sem konur munu finna fyrir. Um leið og Alþjóðabankinn og fleiri stofnanir hafa átt að sig á því að stuðningur við konur, menntun þeirra heilbrigði og störf, er einn lykilhátturinn í þróunartarfi sem ber árangur, er dregið úr framlögum til þróunarmála baði hér og á alþjóðavettvangi. Framkvæmdaætlunin sem samþykkt var í Kína er framsækja og bakslagið sem margir óttuðust var ekki staðfest. Það fókust loks alþjóðlega viðurkennt að kvenréttindi væru mannréttindi. Að konur og stílkubórn séu fullgildar mannesjur. Mikilvægt er að framkvæmdaætlunin verði þýdd og gerð aðgengileg fyrir alla. Þannig getum við nýtt það sem ávannst í Kína, okkur og komandi kynslóðum í hag. En þátt fyrir formlega sigra á svíði alþjóðasáttmála, stjórnarskrábreytinga og við lagasetningu yfirlætt, viðengst mismunum eftir kynferði á örúlegustu svíðum í raun. Þingkonur úr öllum flokkum hafa nú rætt um leiðir til að ráðast gegn þeirri óþóandi mismunum sem enn tilkast í dómum um skadabótumál, sem vonandi bera árangur. Samstáða þarf að nást um fleiri mál að þessu tagi.

Minna hefur áunnist á þeim tuttuðu árum sem líðin eru frá kvennafrídeginum en bjartsýnar konur vondu. Við megin hins vegar ekki bugast. Því hljóturnum við kvenfreliskonur og aðrir jafnréttissinnar að blása í baráttuglæðurnar og hugleidið vandlega hváða leiðir eru ferar. Um leið hvetjum við ríkistjórnina, dómstólan, aðila vinnumarkaðarins og alla aðra valdhafa til að taka mið af Sammingnum um afnám allrar mismununar gagnvart konum, sem samþykktur var á alls-herjarþingi SP 1979 og fullgiltur með ályktun Alþingis árið 1985. Í sammingnum segir m.a. að ríkin sem hann fullgildi séu „sannfærð um að... velferð í heiminum og málstadir frídarins krefjist þáttoku kvenna í sem ríkustum mæli og til jafns við karla á hváða svíði sem er“. Þetta hlýtur að vera ein megin krafra okkar Kvennalistakvenna á þessum merku tímamótum. Að henni vinnum við áfram í þárigu betra mannlífs undir kjörordum kvenfrelsi, mannréttindi, samþyrgð.

Hófundur er þingkona Kvennalistans.

Forsetakjör

I GREIN mína, Forsetakjör, í Morgunblaðinu í gæð hefur slæðt bagaleg prentvilla. Þar sem lýst er forsetaefni, segir í blaðinu: „Hann var viðförull ...“, en í handriti stóð: „Hann er viðförull ...“, enda er um að reða mann á beztu alðri.

Helgi Hálfdanarson